

sekre. Hogy ne lépünk még egyszer ugyanabba a folyóba.

PÁPAY GYÖRGY

(Fordította Dezsényi Katalin, *Ulpius-ház*
Kiadó, Budapest, 2003, 390 oldal, 2480 Ft)

UMBERTO ECO:

Baudolino

Umberto Eco, korunk népszerű regényírója, publicistája és szemiotikaprofesszora újabb történetfolyamatát veheti kezébe az olvasó. A fraschetai parasztfiú, Baudolino elbeszéléséből kikerekedő nagyszabású történet szervesen illeszkedik Eco nagyregényeinek sorába: történelmi hűséggel adagolja kedvenc középkorának ismert és homályos részleteit, filozófusi bátorsággal vág bele a Szentháromság körül kicsúcsosodott teológiai viták és szakadások ismertetésébe, és regényírói könnyedséggel fűzi össze a szorosan vett cselekményt a roppant mennyiségű tényanyaggal.

Amint felcspajuk a vaskos kötetet, Baudolino igencsak kezdetleges, nehezen olvasható írásgyakorlatába ütközzünk. Az első tíz oldalon magába szippantja az olvasót e kihívásként is felfogható iromány, amely a talján mester és a fordító csalafintaságát egyaránt dicséri.

Amint továbblapozunk, a viharos 13. században találjuk magunkat. A keresztes háborúk történetében nem először fosztják ki és égetik föl Bizánc városát. A hódítók e szörnyű pusztítása közepette találkozik Baudolino Nikétasz úrral, és biztonságos helyre menekíti őt a feldúlt városban. Amíg várják, hogy a rettenet elmúljon, Baudolino mesélni kezd, hiszen Nikétasz történetíró, ő pedig elveszítette élete történetét, és tőle várja a segítséget a visszaszerzéséhez.

A főhóst gyermekként vette magához Rótszakállú Frigyes, a Német-Római Birodalom császára, ő küldte Párizsba tanulni, és ettől kezdve életének minden mozzanatáért neki tartozott köszönettel. Baudolino apjaként tisztelte és őszintén szolgált a császárt, mégis úgy tűnik, hiába minden igyekezet, a bűnössé válás elkerülhetetlen. Beleszeret mostohaanyjába, fájdalmas küzdelem azonban meghozza az eredményt: nem esik folt Beatrix becsületén. Szeretett Frigyesét a csatatéren hagyott élettelen testek alól halássza ki, de hiába menti meg fogadott apja életét és vigyázza gondosan álmát, a császár meghal. A részletek természetesen homályban maradnak, de csak egy ideig.

Baudolino kontinenseket meghódító utazását a távoli, de szintén keresztény János pap országának megtalálása motiválja. *A tegnap szigete* című műhöz hasonlóan itt is a fikció talajá-

ra tévedünk, Eco azonban biztos kézzel építi a történetet, míg el nem mosódik a határvonal a szigorúan vett „történelem” és a hozzá kapcsolódó hipotézisek tömkelege között.

Baudolino furfangos alak: megrogzött hazudozó, füllentő, tévútra vezető. Bár csupán a józan eszét használja, ez bőven elég egy Frigyet is kétségbeejtő birodalmi kalamajka megoldásához. Ha pedig a józan ész mégis kevésnek bizonyul, a parasztfiúcska semmitől sem riad vissza, hogy bebizonyítsa, a hit elegendő az elképzelések valóra váltásához. Teszi ezt hamisítás, ereklyekreálás, és egyéb, a végeredmény értékét megkérdőjelező eljárások segítségével. Csakhogy tanúi vagyunk, amint a létrejött tárgyak kiváltják a megfelelő hatást, ahogy a kitalált hírek, emberek, országok megtalálják hősiüket; így aztán kétségek között hanykolódhat az olvasó, mi az igazság és mi az, amit csak annak szeretnénk hinni. Szép lassan kiderül, hogy nem is a megoldás adta nyugalom a cél: biztos tudás nélkül fantáziánk végtelesen csaponghat.

A történet folyamán minduntalan kiütözik a szerző – állítása szerint nagymamájától örökölt – morbid humora, így a senkit és semmit sem tisztelő, semmitől vissza nem riadó Baudolinót helyes kis kölyöknek látjuk, majd a szívünkbe zárjuk minden tisztességtelen, előnyöket hajhászó és megkérdőjelezhető tettel együtt.

Eco gondosan terelgeti szereplőit, senkit sem veszít el félúton a fikció és a valóság között, ám a véres kalandokkal és elmepárbajokkal teli utazás végén Baudolino még mindig nem ér célhoz. Hiányérzet mégsem marad, nem kutatunk kétségbeesetten bizonyítékok után. Az olvasóban szétárad a mese bűvös varázsa, mosolyra fakasztja, mint amikor a rosszcsont gyermek ártatlanul tesz rossz fát a tűzre.

KOVÁCS B. EDIT

(Fordította Barna Imre, Európa Kiadó, Budapest, 2003, 543 oldal, 2600 Ft)

JOHN MICHAEL COETZEE:

Michael K élete és kora

A 2003-as év dél-afrikai (el)származású, önmagát angolnak tartó irodalmi Nobel-díjasa immár három kötettel ülhet a magyar fordítás-irodalom polcán: a *Barbárookra várva* új (bár nem javított) kiadása mellett először jelenik meg *A semmi szívében* és a *Michael K élete és kora*. A Coetzee-műveket beavatottabban ismerőnek egyik szeme sír, a másik pedig nevet. Nevet, mert végre megjelentek magyarul, és sír, mert egyrészt miért pont ezeket, másrészt miért csak ezeket fordították le – azt el kell ismerni, hogy meglepő gyorsasággal (aminek sajnos néhol a szöveg és a